

"АНАЛИЗА ПРОИЗВОДНО-ЕКОНОМСКИХ РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА ИЗ ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПРЕХРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ АП ВОЈВОДИНЕ"

Носилац пројекта: Пољопривредни факултет Нови Сад - Департман за економику пољопривреде и социологију села, Трг Д. Обрадовића 8, 21000 Нови Сад

Финансијер пројекта: АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА - ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ И НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

Пројекат се реализује у оквиру редовног дугорочног пројектног циклуса (2016-2019)

Пољопривреда и прехранбена индустрија (агросектор) представљају **стратешке** привредне гране у Републици Србији (РС), а посебно у АП Војводини (АПВ). О томе јасно сведочи њихов допринос стварању бруто друштвеног производа (БДП) целе земље са око 17%, што је знатно више у односу на пољопривредно развијене земље ЕУ. Даље унапређење и модернизација овог сектора представља један од **приоритетних правца развоја** укупне привреде АП Војводине, односно целе РС.

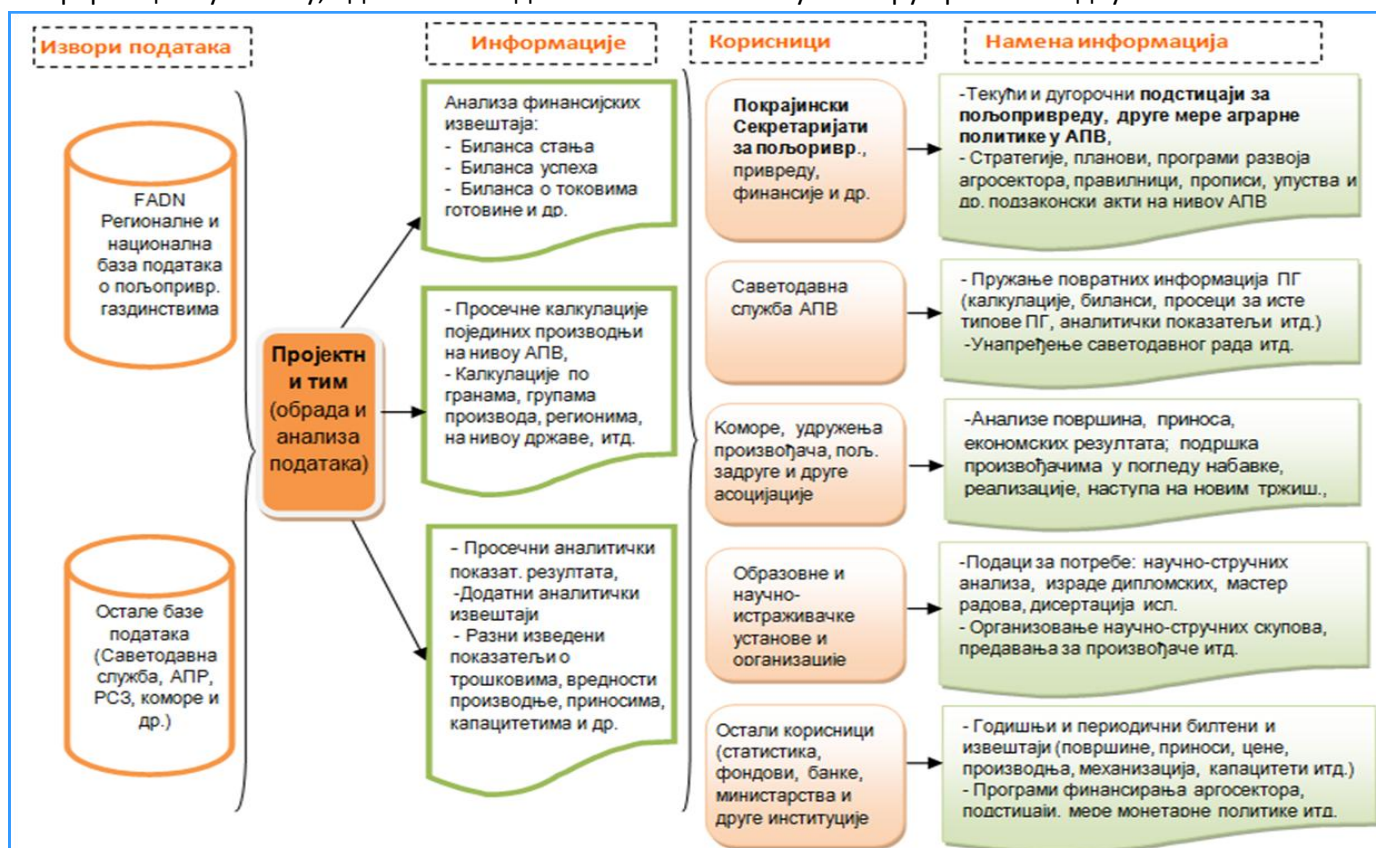
У АП Војводини се пољопривредном производњом баве три врсте привредних **субјеката**:

- 1) Породична пољопривредна газдинства (ПГ),
- 2) Пољопривредна предузећа и задруге (привредни субјекти са својством правног лица) и
- 3) Предузетници (радње и други привредни субјекти који немају својство правног лица).

По укупним ресурсима којима располажу и вредности производње коју остварују доминантна су ПГ, али и предузећа представљају врло значајан сегмент пољопривредног сектора.

Тренутно не постоји успостављен јединствен систем континуиране анализе и извештавања о производно-економским резултатима пословања привредних субјеката из агросектора на нивоу АПВ, као ни целе РС. Само научно засноване анализе, које се спроводе редовно и континуирано у дужем временском периоду, могу продуковати поуздане информације доносиоцима одлука који управљају развојем агросектора на свим нивоима.

Основни **циљ** пројекта је да дефинише и успостави **јединствен систем за израду редовних анализа** и састављање извештаја о резултатима пословања привредних субјеката из области пољопривреде и прехранбене индустрије на подручју АП Војводине (*шема*). Овај систем ће представљати поуздану информациону основу, односно методолошко-апликативну потпору органима одлучивања на

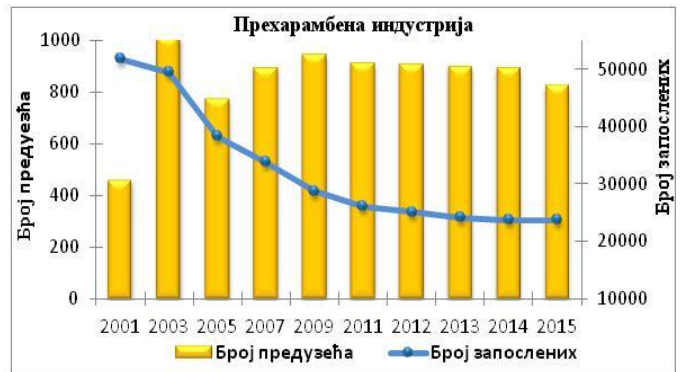
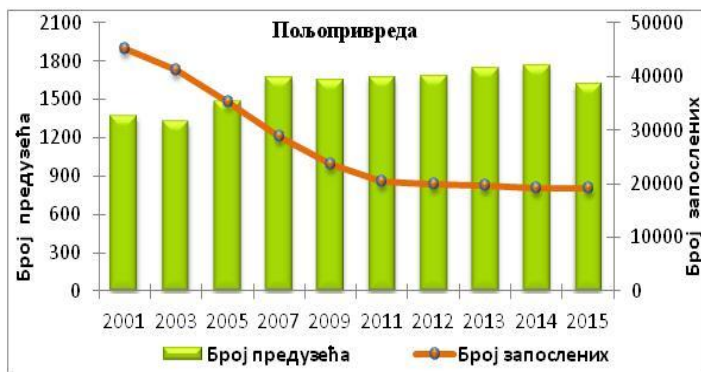
различитим нивоима у агросектору. Ради се о систему који се превасходно бави макро анализама резултата пословања, односно барата са збирним подацима на нивоу АПВ и ужих области. Следствено томе, информације које продукује примарно су намењене корисницима на макро и средњем нивоу одлучивања (покрајинском Секретаријату за пољопривреду и другим секретаријатима, затим Саветодавној служби АПВ, Привредној комори АПВ, регионалним коморама, удружењима произвођача, фондовима и др.). Корисници на микро нивоу (пољопривредна газдинства) добијају бенефите на посредан начин, превасходно у виду повратних информација од саветодавне службе, односно преко мера аграрне политике које се предузимају.

Предвиђено је да пројекат траје четири године, а за сваку годину су јасно дефинисане активности и резултати који се очекују. Најважнији **резултати истраживања** у првој години реализације пројекта могу се систематизовани су у две целине, које се односе на:

- предузећа из области пољопривреде и прехранбене индустрије и
- пољопривредна газдинства на подручју АПВ.

На територији АПВ послује укупно 1.622 (2016) пољопривредних предузећа, од чега су 72,0% микро предузећа. Прехранбена индустрија има укупно 824 предузећа (микро 75,0%). Предузећа из ове две привредне гране запошљавају 42.753 радника, или око 20% свих запослених у привреди АПВ. Наставља се тренд константног смањења броја запослених у агросектору (у 2001. години било је 83.725 радника).

Пољопривредна предузећа располажу имовином од око вредном око 3.084 милиона евра, што је врло приближно као у прехранбена индустрија (3.109 мил. евра), са израженим трендом раста код обе гране.

Пољопривредна предузећа су у последње четири године изашла из зоне губитка и забележила скромне стопе позитивног финансијског резултата (до 3,06%). Финансијска структура је драстично поремећена, о чему говори негативан НОФ у свим годинама посматраног периода, као и висока стопа задужености (60,4%), нарочито краткорочне (48,8%).

Озбиљни проблеми са ликвидношћу привремено се решавају продужавањем рокова плаћања, односно преваљивањем терета дуга на добављаче. Неопходно реструктурирање капитала предузећа може се извршити улагањем сопственог капитала садашњих односно нових власника, као и конвертовањем дела краткорочних обавеза у дугорочне. Истовремено је неопходно повећати ефикасност пословања у циљу даљег раста финансијског резултата.

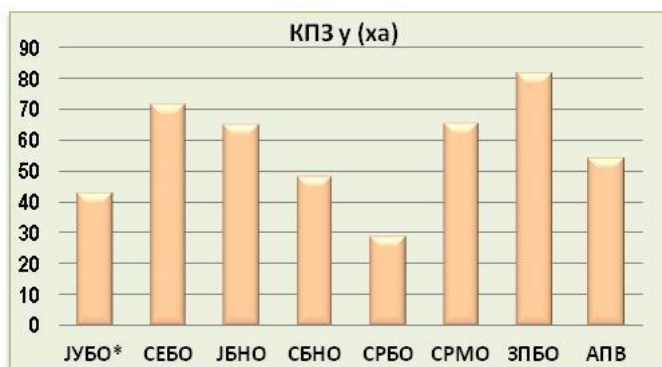
Анализа резултата пословања пољопривредни газдинстава вршена је превасходно на основу података из FADN система за 2015. годину. **FADN (Farm Accountancy Data Network)** систем прикупља и обрађује рачуноводствене податке са ПГ. Заснива се на прецизно дефинисаној методологији и репрезентативном узорку газдинстава.

У Републици Србији FADN систем је успостављен, али је још увек у процесу уходавања. У том погледу су подаци које овај систем тренутно продукује прелиминарног односно незваничног карактера. Истраживање је рађено на основу узорка од 354 комерцијална газдинства са подручја АПВ, која су део јединственог узорка од 1104 валидираних газдинства за целу РС. У узорак могу ући само ПГ која прелазе дефинисани праг економске величине од 4.000 € стандардне вредности производње (*Standard Output*).

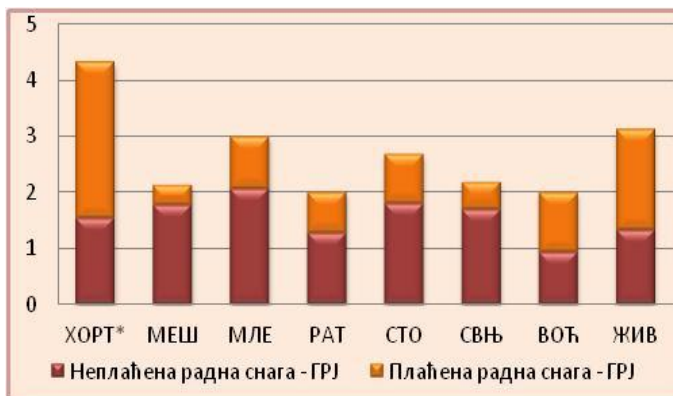
Према попису из 2012. године у РС има 631.552 ПГ, али само око једне трећине газдинстава прелазе постављени праг економске величине. Значи да је велики број газдинстава искључен из FADN истраживања. Ипак, газдинства која прелазе праг економске величине располажу са око 90% коришћеног пољопривредног земљишта и продукују доминантан део вредности производње.

Газдинства из узорка за АП Војводину разврстана су према три критеријума (територијални, тип производње и економска величина). Потом је вршена упоредна анализа производно-економских показатеља у оквиру сваке групе, у складу са стандардном FADN методологијом (*Farm Return*). У наставку се приказује неколико интересантних показатеља за поједине критеријуме разврставања.

Према територијалном критеријуму ПГ су класификована по областима на територији АП Војводине: ЈУБО-Јужнобачка област, СЕБО-Севернобачка област, ЈБНО-Јужнобанатска област, СБНО-Севернобанатска област, СРБО- Средњобанатска област, СРМО-Сремска област и ЗПБО-Западнобачка област.

Према типу производње ПГ су класификована у осам различитих категорија (скраћенице су јасне). Највећи коефицијент економичности имају газдинства која се баве воћарством и живинарством, а највише радне снаге троше газдинства која се баве хортикултуром.

Према економској величини, ПГ су класификована у шест група. Највећу нето додату вредност по хектару коришћеног земљишта остварују газдинства најмање економске величине (4-8 хиљада €), а највећу стопу рентабилности укупне имовине имају највећа газдинства (>100 хиљада €).

